

Kronične nezarazne bolesti

Kronične nezarazne bolesti u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

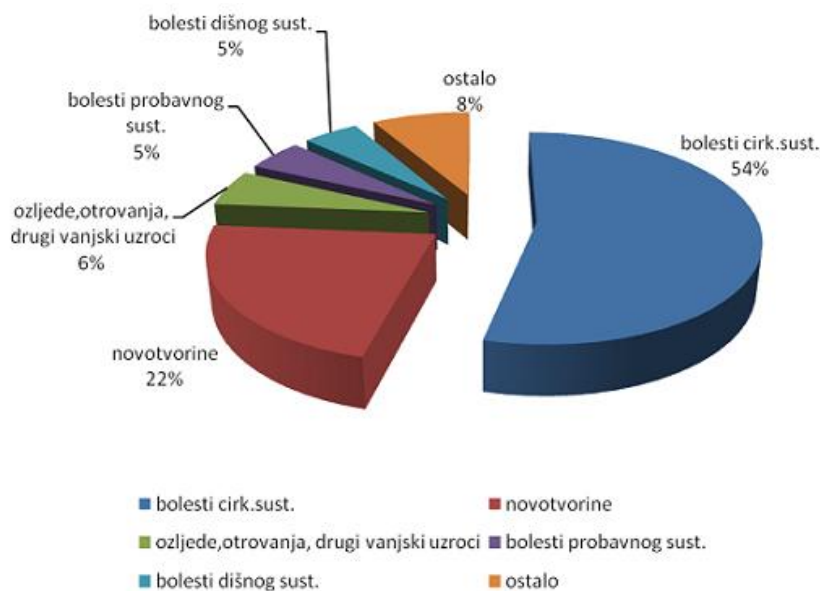
Ivana Ceronja

Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije

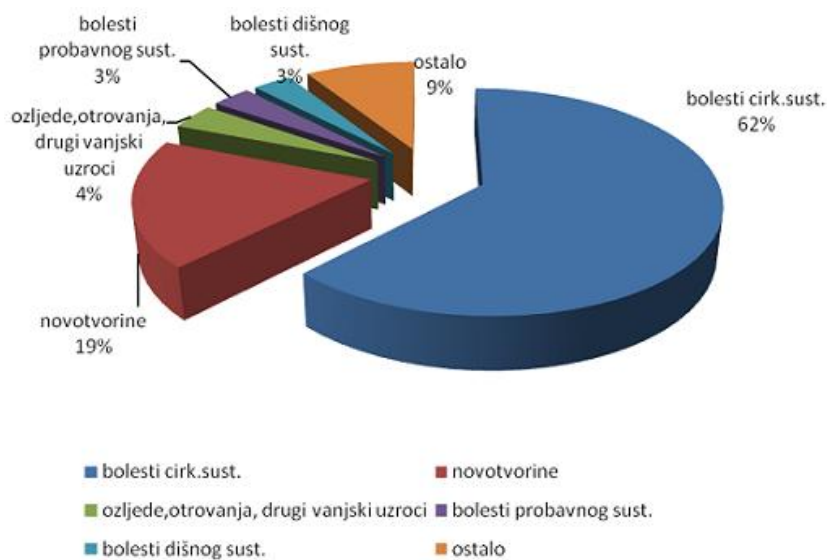
Ključne riječi: Služba za javno zdravstvo i socijalnu medicinu, javnozdravstveni tim, zdravstveni pokazatelji, bolesti cirkulacijskog sustava, maligne bolesti, ozljede

Analiza izabranih zdravstvenih pokazatelja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

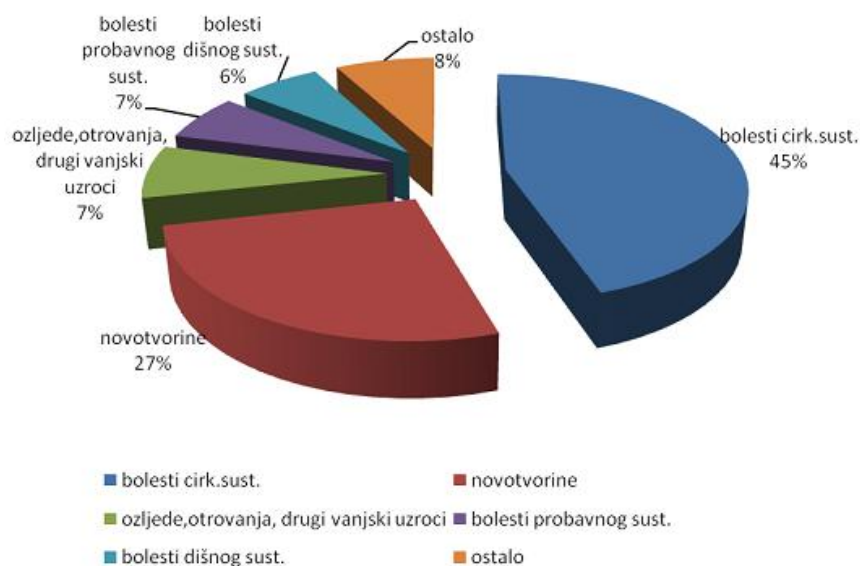
Na prvom mjestu uzroka mortaliteta nalaze se bolesti cirkulacijskog sustava. Stopa umrlih od bolesti cirkulacijskog sustava na 100 000 stanovnika u 2009. za BBŽ iznosi 818,32, što je više od stope za RH (586,49). Stopa za muškarce u BBŽ (688,78) i RH (586,49) niža je od stope za žene u BBŽ (940,66), kao i u RH (649,02). Dakle, umiranje od cirkulacijskih bolesti u BBŽ slijedi trend u Hrvatskoj po spolu, ali ga također i nadmašuje.

Slika 1. Vodeći uzroci smrtnosti u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2009. godine (N=1892)

Slika 2. Vodeći uzroci smrtnosti žena u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (N= 967)

Slika 3. Vodeći uzroci smrtnosti muškaraca u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (N= 925)
 Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

Tablica 1. Rang lista vodećih uzroka smrti po dijagnozama u BBŽ za 2009. godinu

MKB-X	Dijagnoza	Broj	Udio
I25	Kronična ishemična bolest srca	252	13,3 %
I64	Inzult, nespecificiran kao krvarenje/infarkt	244	12,9 %
I50	Insuficijencija srca	152	8,0 %
I21	Akutni infarkt miokarda	107	5,6 %
C34	Zloćudna novotvorina bronha i pluća	88	4,7 %
I69	Posljedice cerebrovaskularnih bolesti	71	3,7 %
J44	Druga kronična opstruktivna bolest pluća	71	3,7 %
E14	Nespecificirani dijabetes mellitus	32	1,7 %
C61	Karcinom prostate	26	1,4 %
K74	Fibroza i ciroza jetre	22	1,2 %
UKUPNO	prvih deset uzroka smrti	1065	56,3 %
UKUPNO	umrli	1892	100 %

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

Vodeći uzroci smrtnosti po dobnim skupinama u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Tablica 2. Vodeći uzroci smrtnosti po dobnim skupinama u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Vodeći uzroci smrtnosti	18-24 god.	25-44 god.	45-64 god.	65-84g. god.	85 god. i više
1. mjesto	Nesretni slučajevi	Nesretni slučajevi	Novotvorine bronha i pluća- muškarci dojke- žene	Bolesti cirk. sustava (kron. ishem. bolest srca, moždani udar, insuf. srca)	Bolesti cirk. sustava (kron. ishem. bolest srca, moždani udar, insuf. srca)
2. mjesto	Novotvorine	Novotvorine	Bolesti cirk. sustava (ak. infarkt miokarda, moždani udar)	Novotvorine	Novotvorine
3. mjesto	Bolesti živčanog sustava	Bolesti cirk. sustava	Ozljede	Bolesti dišnog sustava (nespecif. bronhitis)	Bolesti dišnog sustava (nespecif. bronhitis)

U **mladoj dobi** (18-24g.) najviše se stradava od nesretnih slučajeva i novotvorina.

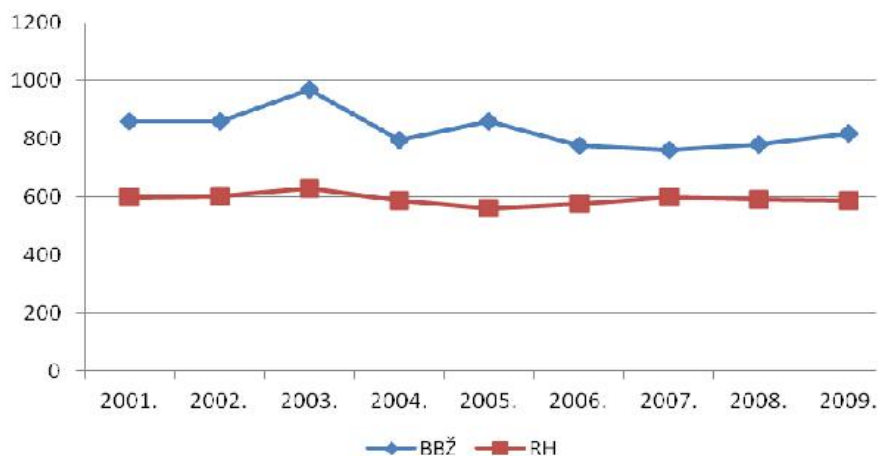
U **srednjoj produktivnoj dobi** (25-44g.) nesretni slučajevi i dalje su vodeći uzrok smrtnosti, a slijede novotvorine.

U **kasnoj produktivnoj dobi** (45-64g.) ljudi najviše umiru od novotvorina, najčešćeg sijela bronha i pluća te žene od karcinoma dojke; zatim slijede cirkulacijske bolesti: akutni infarkt miokarda i moždani udar. Na trećem mjestu su ozljede, a slijede fibroza i ciroza jetre, kao vodeća dijagnoza unutar skupine bolesti probavnog sustava.

U **ranijoj starosti** (65-84 g.) najviša je smrtnost od bolesti cirkulacijskog sustava (kronična ishemična bolest srca, moždani udar, insuficijencija srca); slijede novotvorine i na trećem mjestu bolesti dišnog sustava (nespecificirani bronhitis).

U **kasnijoj starosti** (85 g. i više) vodeći uzrok smrtnosti su cirkulacijske bolesti, i to prvenstveno kronična ishemična bolest srca, moždani udar, te insuficijencija srca. Na drugom mjestu su novotvorine, a na trećem bolesti dišnog sustava, sa najčešćom dijagnozom nespecificiranog bronhitisa.

Stopa mortaliteta od bolesti cirk.sust. u BBŽ i RH od 2001.-2009.

Slika 4. Prikaz grubih stopa mortaliteta od bolesti cirkulacijskog sustava u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i Hrvatskoj 2000 . - 2009. godine (stope na 100.000 stanovnika)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

Bolesti cirkulacijskog sustava

Regija sjeverozapadne Hrvatske u koju spada i Bjelovarsko-bilogorska županija je regija sa najvećim postotkom osoba prekomjerne tjelesne mase i pretelih osoba među hipertoničarima, kao i regija sa najvećim postotkom fizički nedovoljno aktivnog stanovništva.

Kako je upravo arterijska hipertenzija pokazatelj stanja zdravstvene prosvijećenosti populacije i zastupljenosti zdravstveno rizičnog ponašanja, ne čudi podatak da je ovo i područje najveće prevalencije arterijske hipertenzije (43.5%) u RH, a koja je dodatni rizični čimbenik za najčešće uzroke smrti u županiji – srčanog i moždanog udara, popuštanja srca te iznenadne srčane

smrti.

Iako bi se za stanje niske zdravstvene prosvijećenosti moglo okriviti strukturu stanovništva u županiji sa velikim udjelom ruralnog stanovništva gdje prevladava tradicionalan način života i prehrane, gdje je slabija dostupnost zdravstvene službe, a samim time i mogućnost preventivnog djelovanja, činjenica je da niti među gradskim stanovništvom ne nalazimo adekvatnu osviještenost niti brigu o rizičnim čimbenicima za bolesti kardiovaskularnog sustava.

Među rizičnim čimbenicima za bolesti kardiovaskularnog sustava., posebno treba naglasiti psihosocijalne čimbenike: socijalno-ekonomski status, društvenu izolaciju, depresiju i stres kao važne rizike koji pak potiču i druge čimbenike rizika kao što su pušenje, nezdrava prehrana, nekretanje i sl.

U BBŽ preko polovice građana je radno neaktivno, od čega čak 60% žena.

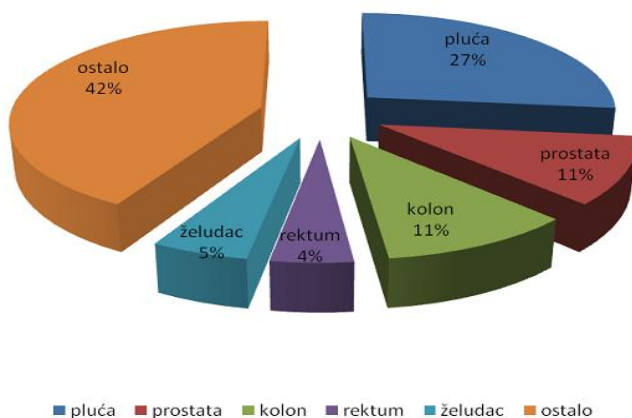
Iz navedenoga proističe potreba intenzivnijeg djelovanja liječnika na promjenu nezdravih načina života osoba koje im se obraćaju. Evidentno je da žene, iako u reproduktivnom razdoblju života imaju manji rizik, ukupno više umiru zbog KVB pa prevenciji u njih treba posvetiti daleko veću pozornost nego što se sada čini.

Zloćudne novotvorine

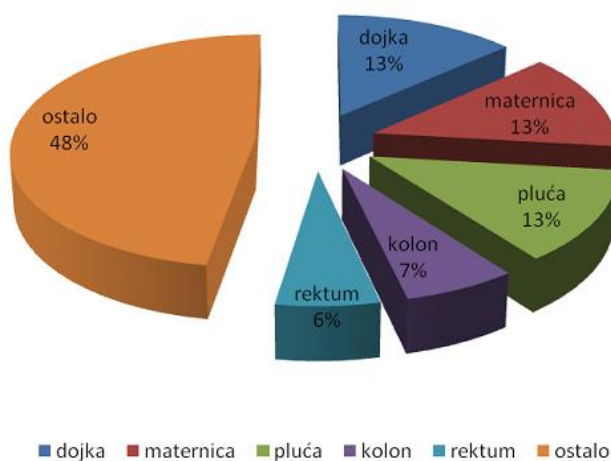
Novotvorine su na drugom mjestu vodećih uzroka smrti, kako u Hrvatskoj, tako i u županijama.

Gruba stopa smrtnosti od karcinoma u 2009. u BBŽ iznosila je 340,16/100.000 stanovnika, za žene 279,23/100 000, a za muškarce 404,68/100 000 stanovnika.

Najčešća sijela karcinoma u muškaraca i žena BBŽ za 2009.godinu su grafički prikazana (C00-C97).

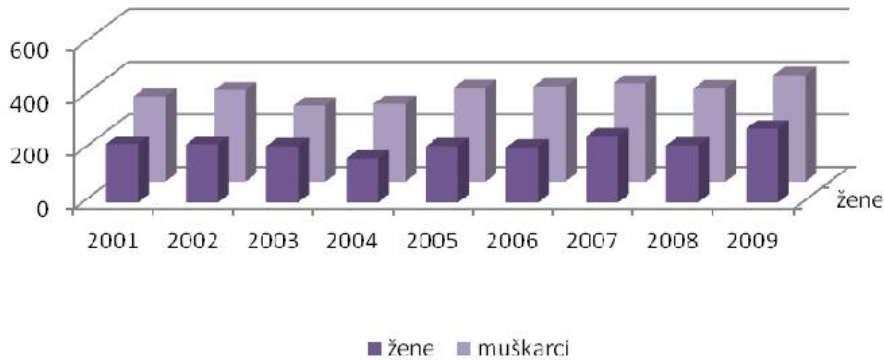
Slika 5. Najčešća sijela raka u muškaraca u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, 2009. godine (N=243)

Slika 6. Najčešća sijela raka u žena u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, 2009.godine(N=179)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

Prikaz umiranja od raka u BBŽ u periodu 2001. - 2009.

Slika 7. Prikaz umiranja od raka (po spolu) u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u periodu 2001. - 2009. godine (grube stope na 100.000 stanovnika)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

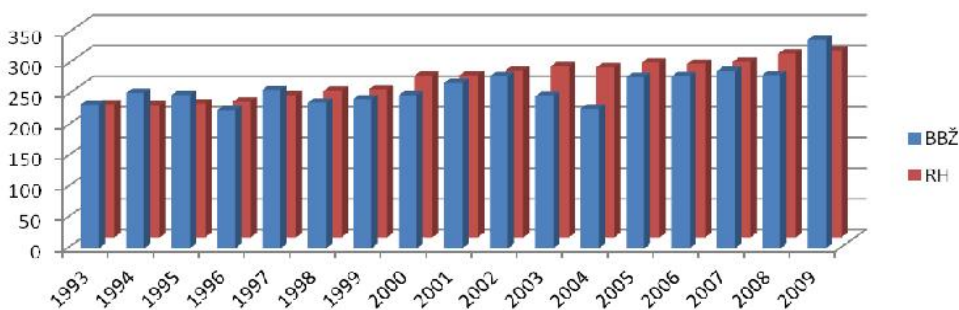
Smrtnost od raka u BBŽ (340,16/100.000) nešto je niža od hrvatskog prosjeka (304,71/100.000).

I stope incidencije i stope smrtnosti više su u muškaraca nego u žena.

Kao što je vidljivo na slici, trend je porasta umiranja od malignih bolesti u BBŽ, u prikazanom periodu, s tim da muškarci pokazuju kontinuirano više stope mortaliteta (404,68/100.000) nego žene (279,23/100.000).

Uz genetske čimbenike i stil života, sigurno da tom porastu pridonose i faktori čovjekove fizičke okoline, koja se znatno izmijenila u posljednjih stotinjak godina.

Usporedba stopa smrtnosti od raka BBŽ prema RH

Slika Slika 8. Usporedba grubih stopa smrtnosti od raka Bjelovarsko-bilogorske županije prema stopama Hrvatske u periodu 1993. - 2009. godine

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

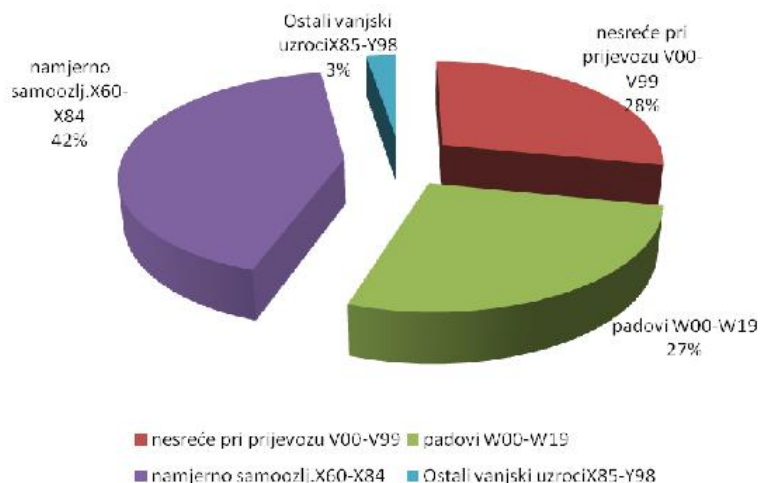
Nasilne smrti

Među umrlima od ozljeda u BBŽ (XIX skupina bolesti) – ukupno je 105 osoba u 2010. godini (stopa 84,24/100.000) dok za RH iznosi 67,42/100.000.

U BBŽ u 2010. godini bilo je ukupno 105 slučajeva nasilne smrti, od čega 69 kod muškaraca, a 36 kod žena. Od toga nesretni slučajevi čine 66,6% (70), samoubojstva 31,5% (33) te napadi 1,9% (2).

Od svih nesretnih slučajeva, polovica otpada na muškarce, polovica na žene.

U nesretnim slučajevima (70) najviše su zastupljene prometne nesreće 41,4% (29), u kojima češće umiru muškarci 75,9% (22), a manje žene 24,1% (7). Prometne nesreće sudjeluju sa 1,5% u ukupno umrlima, i to najviše u prijevoznom sredstvu (71%).

Slika 9. Udio pojedinih vrsta ozljeda u ukupnom broju umrlih od ozljeda u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2010. godine (N= 105)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2010.

Organizacijski oblik provođenja praćenja i prevencije kroničnih bolesti

Ustroj Službe za javno zdravstvo i socijalnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije

Služba za javno zdravstvo i socijalnu medicinu u Zavodu za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije postoji od prosinca 2009. kao takva, a prije toga poslove zdravstvene statistike obavljala je gđa viši statističar u Službi za zdravstvenu statistiku, jer timovi socijalne medicine/ javnog zdravstva nisu bili financirani. U prosincu 2009. sklopljen je ugovor sa HZZO-om i na taj način osigurano financiranje Tima javnog zdravstva. Služba za javno zdravstvo i socijalnu medicinu obavlja javnozdravstvenu djelatnost na području Bjelovarsko-bilogorske županije, kao jedinici regionalne samouprave.

Služba za javno zdravstvo i socijalnu medicinu sastoji se od četiri odjela:

Odjel za zdravstvenu statistiku

Odjel za zdravstveni odgoj i prosvjećivanje

Odjel za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti

Odjel za gerontologiju

Ukupno je zaposleno pet djelatnika sa punim radnim vremenom i još tri honorarne djelatnice (prof. psihologije, prof. pedagogije, liječnica spec. psihijatrije)u Odjelu za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti. Stalni djelatnici Službe su: liječnik spec. javnog zdravstva, viši med. tehničar- prvostupnik sestrinstva (oboje priznati od HZZO-a u sastavu Tima za javno zdravstvo) te dva stručna suradnika: viši statističar i sanitarni ing. U punom sastavu okupljeni smo od proljeća ove godine, tako da smo relativno „mlada služba“ u Zavodu, koja tek ima zadatak afirmirati svoj rad.

Mjere zdravstvene zaštite, prema Planu i programu mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja , koje obavlja djelatnost javnog zdravstva:

- Zdravstveno prosvjećivanje i promicanje zdravlja prema javnozdravstvenim prioritetima, obilježavanje javnozdravstvenih datuma
- Sudjelovanje u izradi stručnih sadržaja za edukacijske materijale i zdravstveno informiranje javnosti kroz različite medije,
- Sudjelovanje u izradi preventivnih programa i predlaganje intervencija prema javnozdravstvenim prioritetima (Zdrave županije, Savjet za zdravlje),
- Sudjelovanje u provođenju preventivnih programa, uz evaluaciju istih,
- Sudjelovanje u izradi Plana zdravstvene zaštite, promicanja zdravlja, prevencije te ranog otkrivanja bolesti za područje Bjelovarsko-bilogorske županije
- Prevencija kroničnih masovnih bolesti,
- Praćenje korištenja zdravstvenih kapaciteta i rada zdravstvenih službi
- Prikupljanje, kontrola i obrada podataka iz primarne, specijalističko-konzilijarne i stacionarne zdravstvene djelatnosti te evaluacija rada zdravstvenih službi,
- Stručno metodološka pomoć i suradnja sa svim zdravstvenim službama na području zdravstveno-statističke i socijalno-medicinske djelatnosti, a u svrhu poboljšanja kvalitete zdravstvenih podataka i pokazatelja,
- Praćenje morbiditeta u primarnoj i stacionarnoj zdravstvenoj zaštiti te mortaliteta uz ocjenu zdravstvenog stanja populacije na području

Županije,

- Praćenje i organizacija provođenja Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke i Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva,
- Sudjelovanje u izgradnji i razvoju zdravstvenog informacijskog sustava,
- Djelatnost zaštite mentalnog zdravlja i prevencije ovisnosti,
- Izvješćivanje i evaluacija prema zadanim rokovima HZZO-a o svim socijalno-medicinskim aktivnostima vezanim uz mjere iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Kao tek ustrojena Služba, zadovoljni smo što je javnozdravstvena djelatnost napokon prepoznata nakon dugogodišnjeg postojanja i odnedavno financirana od strane HZZO-a. S obzirom na obim navedenih poslova, bez stručnih suradnika ne bismo kao Tim bili uspješni u obavljanju svih socijalno-medicinskih aktivnosti. Dakle, smatramo da bi osnovni javnozdravstveni tim trebao uključivati i zdravstvene suradnike, pogotovo sa uvođenjem Nacionalnih programa, kojih je zasad dva, a u očekivanju smo trećega, u smislu podizanja kvalitete rada cjelokupne Službe.

Stoga, u dinamičnoj Službi u koju stalno pristižu novi zadaci, naš Tim trudi se dati doprinos očuvanju i unapređenju zdravlja i kvalitete života, prevenciji bolesti i liječenju stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije.

KONTAKT:

Ivana Ceronja, dr.med, specijalist javnog zdravstva
Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije
Matice hrvatske 15, Bjelovar
Služba za javno zdravstvo i socijalnu medicinu
e-mail: iceronja@gmail.com
Tel. 043 247 245
GSM: 095 8122399